

MEDEDELING

Referentienummer:	MLER_089
Datum:	2011-02-21
Gewijzigd:	2019-02-28
Contact:	Dienst Lerenden katrien.bressers@katholiekonderwijs.vlaanderen

---

Samenwerking met residentiële voorzieningen binnen integrale jeugdhulp

1 Inleiding

Elke school en elk CLB wordt wel eens geconfronteerd met een leerling die verblijft in een residentiële voorziening binnen de integrale jeugdhulp. Met het oog op een goede leerlingenbegeleiding op school (met o.m. het waarborgen van een optimale schoolloopbaan), is het belangrijk dat er duidelijke afspraken gemaakt worden met de voorziening waar de leerling verblijft.

Om daartoe bij te dragen zijn in het verleden de bevoegde ministers, de onderwijsnetten en de koepels van de scholen/CLB's en de vertegenwoordigers van voorzieningen binnen de bijzondere jeugdbijstand/jongerenwelzijn een aantal engagementen aangegaan. Deze mededeling is mede het gevolg van de onderschreven engagementsverklaringen en vertaalt deze naar het decreet integrale jeugdhulp. Je vindt de engagementsverklaringen als bijlage.

Deze mededeling biedt handvatten aan voor de scholen om een beleid te voeren inzake communicatie en informatie-uitwisseling over leerlingen die verblijven in een residentiële voorziening.

We verspreiden als bijlage bij deze tekst ook de netwerkfiche. Deze fiche is bedoeld om de communicatie en samenwerking tussen de school, het CLB en de residentiële voorziening te vergemakkelijken.

2 Wat verstaan we onder 'residentiële voorzieningen'?

Voorzieningen zijn (private) diensten of instellingen die leerlingen begeleiden of waar leerlingen tijdelijk verblijven. Er zijn verschillende soorten voorzieningen. Scholen hebben uiteraard te maken met leerlingen uit alle werkvormen. Dit is echter een tekst voor de residentiële werkvormen en daarom worden alleen deze verder toegelicht¹:

---

¹ Niets weerhoudt de scholen om ook in hun eventuele contacten met ambulante voorzieningen te handelen conform de geest van deze mededeling.

- **Publieke jeugdinstelling**
De jeugdrechter kan een jongere die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd of in een verontrustende leefsituatie verkeert, plaatsen in een publieke jeugdinstelling. Dat zijn de Gemeenschapsinstellingen voor bijzondere jeugdzorg (GBJ) en het Vlaams Detentiecentrum Organisaties voor bijzondere jeugdzorg (OVBJ):
Kinderen en jongeren kunnen terecht bij een OVBJ als er sprake is van een problematische leefsituatie (vroeger POS) of als jongeren een als misdrijf omschreven feit (MOF) hebben gepleegd. De hulpverlening gebeurt meestal in opdracht van het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg (OCJ) / Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK) of de Jeugdrechtbank. Samen met de jongere en het gezin zoekt men een antwoord op de moeilijkheden in de opvoeding.
- **Onthaal-, oriëntatie- en observatiecentra (OOOC)**
Een OOOC biedt kortdurende oriëntatie aan, gericht op het bepalen van een gepast hulpverleningstraject. Ze nemen eveneens meer langdurige observatieopdrachten op.
Een OOOC biedt ook onthaal: onmiddellijke opvang voor kinderen en jongeren die niet terug naar huis kunnen of niet meteen voor de jeugdrechter kunnen verschijnen. Een minderjarige kan hier ook terecht als hij even uit zijn omgeving moet worden gehaald of in afwachting van een geschikte plaats in een andere voorziening.
- **Diensten voor pleegzorg**
Pleegzorgdiensten zetten zich in voor kwetsbare kinderen en jongeren die tijdelijk niet meer thuis kunnen wonen. Zij gaan steeds op zoek naar het meest geschikte pleeggezin voor een pleegkind of pleeggast. Wanneer een pleegkind of pleeggast in een pleeggezin verblijft, krijgen ze professionele begeleiding en ondersteuning.
- **Centra voor integrale gezinszorg (CIG)**
CIG bieden hulp aan gezinnen en (aanstaande) ouders met ernstige opvoedingsproblemen. De begeleiding richt zich op het gezin als geheel. De mogelijkheid bestaat om een geheel gezin residentieel op te vangen. De hulpverlening bestaat uit intensieve opvoedingshulp en gezinszorg en grijpt in op dieperliggende problemen dan gezinsondersteuning en opvoedingsondersteuning doen. De CIG hebben ook een specifiek begeleidingsaanbod voor tienerouders.
- **Multi-Functionele Centra (MFC)**
Een MFC is een voorziening van het Vlaams Agentschap voor personen met een handicap. Ze begeleiden kinderen en jongeren (tot 21 jaar) die nood hebben aan handicap-specifieke ondersteuning. MFC biedt drie ondersteuningsfuncties: verblijf, dagopvang of begeleiding.
- **Observatie- en behandelingscentrum (OBC)**
Hoewel strikt genomen een OBC ook een MFC is, vermelden we het hier apart vanwege hun opdracht rond classificerende of handelingsgerichte diagnostiek. Het gaat hier niet louter om het vaststellen of er een handicap is maar eveneens om via observatie en behandeling tot de meest geschikte ondersteuning te komen. Tijdens het uitvoeren van diagnostiek kan er uiteraard al behandeling worden aangeboden of begeleiding. Daarnaast kan er tegelijkertijd verblijf worden aangeboden indien dit nodig is. Het doelpubliek zijn hier personen met het (vermoeden van) een handicap.

In alle werkvormen wordt zoveel mogelijk met de ouders van de minderjarige samengewerkt. Dit heeft ook een impact op de samenwerking met de school voor deze jongeren. Er kunnen in de samenwerking tussen de school en de residentiële voorzieningen 4 of 5 betrokken partijen zijn: de minderjarige, de voorziening, de ouders, de school en/of het CLB.

3 Over welke leerlingen kan het gaan?

3.1 Van 0 tot 18 jaar

Kinderen en leerlingen van 0 tot 18 jaar en hun gezinnen kunnen begeleid worden door een voorziening, project of dienst binnen de integrale jeugdhulp.

Vanuit Jongerenwelzijn tracht men als antwoord op een maatschappelijke verwijzing tegemoet te komen aan noden van minderjarigen en hun ouders wanneer zij zich in een problematische leefsituatie (voorheen POS) bevinden. Dit kan zijn omdat de leefomgeving van de minderjarige een bedreiging vormt voor een optimale ontwikkeling, wanneer ouders om hulp vragen bij de opvoeding van hun kinderen of wanneer er conflicten rijzen tussen minderjarigen en hun ouders. Ook wanneer een minderjarige een als misdrijf omschreven feit (MOF) pleegde, kan de hulpverlening van de Bijzondere Jeugdzorg opgestart of verder gezet worden.

Daarnaast voorziet men binnen Integrale Jeugdhulp vanuit het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) ook handicap-specifieke begeleiding, opvang of verblijf voor kinderen/jongeren en hun context.

3.2 Na 18 jaar

In het kader van het decreet Integrale Jeugdhulp hebben minderjarigen toegang tot al dan niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp. Voor jongeren tot de leeftijd van maximaal 25 jaar is een voortzetting van de jeugdhulpverlening mogelijk. Het is het team indicatiestelling van de Intersectorale Toegangspoort dat beslist over de aanvraag tot voortzetting van de jeugdhulpverlening.

4 Handvatten voor een goede communicatie tussen scholen, CLB en de voorzieningen van integrale jeugdhulp

4.1 Respect voor de privacy

In de samenwerking tussen de scholen, het CLB en de voorzieningen moeten de geldende deontologische regels over het omgaan met persoonsgegevens en het ambts-/beroepsgeheim worden gerespecteerd.

Het doorgeven van informatie over de leerling tussen scholen/CLB en de voorzieningen gebeurt in overleg met de leerling (en/of de begeleider van de voorziening én, waar mogelijk, de ouders). Men hanteert hierbij het *“need to know, not nice to know”-beginsel*. Dit beginsel kan gehanteerd worden als een filter door de vraag te stellen: *“Wat moeten (noodzakelijkheidseis) bv. de leden van de klassenraad nu weten om op een pedagogisch verantwoorde wijze (finaliteitseis) met deze leerling om te kunnen gaan?”*. Bij het maken van deze afweging wordt, zoveel mogelijk, ook de leerling zelf betrokken. Indien de leerling daar geen bezwaar tegen heeft, kunnen ook de begeleider van de residentiële voorziening of de ouders deze afweging helpen maken. Vanuit een begeleidingsperspectief verdient dit zelfs de voorkeur. In de praktijk is het niet altijd even gemakkelijk te realiseren.

4.2 De netwerkfiche² als leidraad in de communicatie

Om de communicatie en de samenwerking tussen de school, het CLB en de voorziening zo vlot mogelijk te laten verlopen, werd er een netwerkfiche ontworpen. Deze kan in bepaalde concrete gevallen ook vanuit de voorziening zelf worden aangebracht. De school kan deze fiche invullen op het moment dat zij op de hoogte gebracht wordt dat één van haar leerlingen naar een voorziening gaat, of wanneer een leerling uit een voorziening zich komt inschrijven en hierbij aangeeft dat hij in een voorziening verblijft. De leerling en zijn ouders worden steeds zoveel mogelijk betrokken bij de communicatie en samenwerking. Zij moeten alleszins weten welke informatie vanuit de voorziening naar de school gaat.

De netwerkfiche bestaat uit verschillende luiken:

- een algemeen deel dat betrekking heeft op de identificatiegegevens van de leerling, de school, het CLB, de voorziening, de verantwoordelijke ouders en andere relevante derden;
- een luik waarin concrete afspraken over bv. het afhalen van het rapport, het oudercontact, ... kunnen opgenomen worden;
- een luik m.b.t. onderwijsspecifieke informatie, bv. beschikt de leerling over een computer, is er een mogelijkheid tot groepswork na de uren ...

Daarnaast is er ook nog een mogelijkheid om relevante contextgebonden of persoonsgebonden elementen op te nemen. Het is aan te raden om in dit luik enkel informatie op te nemen die een noodzakelijke aanvulling vormt bij de andere luiken en dit met het oog op het optimaliseren van de schoolloopbaan. Men neemt hierbij de principes van het handelingsgericht werken als uitgangspunt. Zo bekijkt men dit op de eerste plaats vanuit de behoeften van de leerling aan ondersteuning en begeleiding, maar waakt men er over niet alleen aandacht te hebben voor eventuele problemen van de leerling, maar vooral ook voor zijn positieve en sterke kanten.

Aandachtspunt

De netwerkfiche is een instrument dat niet van a tot z dient ingevuld te worden. De school en de voorziening eventueel in samenwerking met de ouders zullen zelf beslissen welke afspraken worden opgenomen en dit naargelang de specifieke noden van de leerling.

4.3 Eén vaste contactpersoon voor de communicatie

De school duidt per leerling één vaste contactpersoon aan. De communicatie tussen de school, CLB en voorziening verloopt langs deze persoon. Bij wijziging van de contactpersoon houden school, CLB en voorziening elkaar op de hoogte.

Wie deze contactpersoon is, zal sterk afhangen van de wijze waarop de leerlingenbegeleiding in de betrokken school is georganiseerd. Best is wel dat het een persoon is die in staat is om de gekregen informatie te beoordelen en deze op gepaste wijze, met respect voor de privacy van de leerling, door te geven aan bv. de klassenleraar en de begeleidende klassenraad. Ook al is de school vrij in haar keuze voor een contactpersoon, toch zal het hier in de meeste gevallen gaan om een persoon die de leerlingenbegeleiding coördineert. Belangrijk is dat het mandaat van deze contactpersoon werd gecommuniceerd met alle betrokkenen.

---

² Zie bijlage 3 van deze mededeling.

Het aanduiden van één vaste contactpersoon door de school, neemt niet weg dat de voorziening - conform de afspraken op de netwerkfiche - in contact kan treden met andere personeelsleden van de school. Wanneer het gaat om de dagelijkse begeleiding van de leerling speelt de klassenleraar een belangrijke rol. Ook tijdens een oudercontact zal hij de begeleider van de voorziening en/of de ouders ontvangen. Bij het melden van een afwezigheid zal er dan weer contact zijn met een secretariaatsmedewerker. Daarnaast speelt ook de schoolagenda een belangrijke rol in de communicatie tussen de school en de residentiële voorziening voor Bijzondere Jeugdbijstand.

De contactpersoon zal samen met de leerling, de begeleider van de voorziening en waar mogelijk de ouders wel het eerste gesprek voeren. Als leidraad voor dat gesprek wordt best de netwerkfiche gebruikt en ingevuld.

Volgende elementen komen in dit gesprek best aan bod:

- het bespreken van de werking van de school en het CLB;
- het toelichten van belangrijke passages van het schoolreglement; vooral het luik over afwezigheden zal hierbij extra aandacht krijgen;
- het maken van praktische afspraken met betrekking tot de betaling van de schoolkosten. Belangrijk hierbij is dat de school weet of de ouders de schoolkosten op zich zullen nemen of dat de residentiële voorziening de schoolrekening zal betalen;
- de verwachtingen van de school naar de voorziening toe;
- de verwachtingen van de voorziening naar de school toe.

De rest van het schooljaar treedt de contactpersoon als eerste persoon op die door de voorziening of de ouders gecontacteerd wordt voor wat betreft de schoolse en socio-emotionele begeleiding van de leerling. Hij geeft waar nodig die informatie door aan derden. De contactpersoon vervult dus een draaischijffunctie in de communicatie tussen de school, het CLB, de voorziening en waar mogelijk de ouders.

4.4 Opvang van de leerling tijdens een tijdelijke of een definitieve uitsluiting³

Uit de netwerkfiche blijkt met wie de scholen bij het nemen van ordemaatregelen of het voeren van tuchtprocedures t.a.v. de leerlingen, moeten communiceren. Meestal zal dit de voorziening zijn; zij weet op welke wijze de ouders verder betrokken moeten worden.

De scholen zullen afspraken maken met de voorziening over de opvang van de leerling in het kader van orde- en tuchtmaatregelen.

In het basisonderwijs is het algemeen principe dat de school in opvang van een geschorste of uitgesloten leerling voorziet.

Voor het secundair onderwijs betekent dit dat een voorziening een gemotiveerd verzoek kan richten tot de school voor de opvang van een leerling tijdens een tijdelijke uitsluiting of tot er een nieuwe inschrijving is bij een definitieve uitsluiting. De school kan dit wel weigeren⁴. Als de school op deze vraag tot opvang niet ingaat, dan kan dat alleen mits ze haar beslissing schriftelijk motiveert. Indien de school op een dergelijk verzoek ingaat, dan mag ze aan die opvang voorwaarden koppelen.

---

³ Voor het basisonderwijs verschilt de terminologie met die van het secundair onderwijs. In het basisonderwijs spreekt men over het schorsen en uitsluiten van leerlingen.

⁴ [Ministeriële omzendbrief van 25 juni 1999](#) "Structuur en organisatie van het voltijds secundair onderwijs", punt 5.2.2.

Worden die niet nageleefd, dan kan de directeur (of de afgevaardigde van het schoolbestuur) de opvang alsnog afbreken. Ook als een school niet langer wenst in te gaan op de vraag tot opvang, dan kan dat alleen mits ze haar beslissing schriftelijk motiveert.

Indien de leerling tijdens de uitsluiting in de voorziening verblijft, is het goed dat de contactpersoon met de voorziening afspraken maakt over een nuttige tijdsbesteding voor de leerling. Het is immers zo dat de begeleiders tijdens de dag vaak afwezig zijn in de voorziening of dat zij onvoldoende tijd hebben om de leerling tijdens de daguren adequaat te begeleiden. Het kan ook zijn dat de leerling na een definitieve of tijdelijke uitsluiting bij zijn ouders verblijft. Het is erg belangrijk dat de school en de voorziening dit vooraf bespreken.

4.5 Evaluatie en mogelijke bijsturing van de gemaakte samenwerkingsafspraken

Afhankelijk van de duur van het verblijf van de leerling in een residentiële voorziening, zullen er één of meerdere evaluatiegesprekken plaatsvinden. Best is dat tijdens dit gesprek dezelfde mensen rond de tafel zitten als tijdens het eerste gesprek met de contactpersoon. Indien de contactpersoon geen directielid is, neemt de directie ook best deel aan dit gesprek.

Tijdens de evaluatie kan de netwerkfiche gebruikt worden als uitgangspunt. Per gemaakte afspraak wordt nagegaan of deze goed is opgevolgd. Indien dit niet het geval is, kan de afspraak bijgestuurd, veranderd of geschrapt worden. Het spreekt vanzelf dat het belang van de leerling hierbij nooit uit het oog mag verloren worden. Daarom is het goed om naast de afspraken ook nog eens te peilen naar het gevoel van betrokkenheid van de leerling, de begeleider van de residentiële voorziening en de ouders. Alleen zo kan men komen tot een goede samenwerking en opvolging komen.

Bijlagen

- [MLER_089_B01_Engagementsverklaring tussen de minister bevoegd voor onderwijs, de minister bevoegd voor welzijn, de inrichters van de scholen en de CLB's en het Agentschap Jongerenwelzijn/afdeling gemeenschapsinstellingen betreffende de onderlinge samenwerking met het oog op het optimaliseren van het onderwijsaanbod van de jongeren \(7 februari 2012\)](#)
- [MLER_089_B02_Engagementsverklaring tussen de netten en de koepels van de scholen/CLB's en de vertegenwoordigers van voorzieningen bijzondere jeugdbijstand betreffende de samenwerking tussen scholen/CLB en residentiële voorzieningen binnen de bijzondere jeugdbijstand met het oog op het optimaliseren van de begeleiding van de leerling \(10 februari 2009\)](#)
- [MLER_089_B03_Netwerkfiche leerling](#)